

Waldemar Chrostowski

Jezus - Pan i Brat. Jezus z perspektywy chrześcijańskiej i żydowskiej : materiały z IV sympozjum teologicznego "Kościół a Żydzi i Judaizm", Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa, 11-12 V 1992

Collectanea Theologica 63/2, 5-8

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**JEZUS — PAN I BRAT.
JEZUS Z PERSPEKTYWY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ
I ŻYDOWSKIEJ**

**Materiały z IV Sympozjum Teologicznego
„Kościół a Żydzi i judaizm”**

Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 11—12 V 1992

Podejmowany w różnych częściach świata dialog chrześcijańsko-żydowski dotyczy najczęściej problemów społecznych, ekonomicznych i politycznych, które trapią ludzkość i stanowią poważne wyzwania dla wyznawców monoteistycznych religii. Rzadziej i na ogół dosyć niechętnie są podejmowane zagadnienia teologiczne. Szczególnie delikatny punkt dialogu stanowi osoba i orędzie Jezusa. Poglądy na Jego tożsamość i misję definitywnie podzieliły chrześcijan i wyznawców judaizmu, rezultatem zaś tego stanu rzeczy jest odmienna „architektura” obu religii. Chrześcijaństwo wyraźnie koncentruje się na Jezusie, za czym idą podejrzenia, że judaizm jest oparty na bezwzględnej Jego negacji i na silnym wobec Niego sprzeciwie. Lecz judaizm nie jest antychrześcijaństwem. Jego stosunek wobec Jezusa nie tyle polega na wrogości, co na całkowitej nieobecności Jezusa w judaizmie. Dawne spotkania chrześcijan i wyznawców judaizmu, jeśli się w ogóle odbywały, zmierzały do narzucania swojego punktu widzenia i udowadniania słuszności własnej tradycji religijnej. Dyskusje podejmowane w ramach dialogu mają inny cel: chodzi w nich o to, aby się wzajemnie czegoś od siebie nauczyć i to nie tylko o Jezusie, lecz o sobie oraz o partnerach. Takie też było założenie kolejnego, czwartego sympozjum teologicznego z cyklu „Kościół a Żydzi i judaizm”, zorganizowanego przez Komisję Episkopatu Polski do Dialogu z Judaizmem i Wydział Teologiczny Akademii Teologii Katolickiej, które w dniach 11 i 12 maja 1992 r. odbyło się w Warszawie. Jego tytuł wskazuje na zasadniczy przełom we wspólnej refleksji nad osobą i posłannictwem Jezusa: „Jezus — Pan i Brat. Jezus z perspektywy chrześcijańskiej i żydowskiej”.

Sympozjum otworzył ks. prof. Roman Bartnicki, dziekan Wydziału Teologicznego ATK, modląc się słowami Ps 97. Od prawie dwóch tysięcy lat rozbrzmiewa pytanie: „A wy za kogo Mnie uważacie?” (Mt 16,15; Mk 8,29; Łk 9,20). „Na to pytanie — powiedział witając gości ks. prof. Jan Łach, rektor ATK — próbowali dać odpowiedź uczniowie Jezusa, zwani Apostołami. Na to pytanie mu-

szą odpowiedzieć ci, którzy się mienia chrześcijanami. Na to pytanie odpowiadają także ci, którzy należą do wybranego narodu i którzy z Bogiem, u zarania swego istnienia, zawarli przymierze nie zerwane przecież przez zawarcie w Chrystusie Nowego Przymierza z całą ludzkością. Pytanie postawione przez Syna Narodu Pierwszego Przymierza domaga się odpowiedzi na serio (...) Zdajemy sobie dobrze sprawę z tego, że chrześcijańska odpowiedź, nawet sformułowana słowami Apostołów Jezusa, nie zawsze jest wystarczająco dobrze rozumiana po wiekach. Dlatego dobrze się stało, że pragniemy ze wszystkimi naszymi dostojnymi Gośćmi przyjrzeć się Jezusowi — Panu i Bratu — przyjrzeć się Mu z perspektywy chrześcijańskiej i żydowskiej.” W imieniu arcybiskupa Henryka Muszyńskiego, metropolity gnieźnieńskiego, przewodniczącego Komisji Episkopatu do Dialogu z Judaizmem, powitał gości bp Stanisław Gądecki, sufragan gnieźnieński. Podkreślił, że podejmując wspólną dyskusję chrześcijanie i wyznawcy judaizmu stają się jednym organizmem, bo zbierają się jako część jednego ciała — ludzkości. Dzięki nawiązaniu dialogu zbliżamy się coraz bardziej do siebie, usuwając uprzedzenia przeszłości i otwierając się na wartości, którymi mogą nas ubogacać inni ludzie.

Podczas sympozjum ogłoszono trzy referaty i trzy komunikaty. Rabin Byron L. Sherwin, wiceprzewodniczący Spertus College of Judaica w Chicago, zasłużony uczestnik międzyreligijnego dialogu w naszym kraju, w roku 1992 laureat nagrody „Człowiek Pojednania”, przyznawanej przez Polską Radę Chrześcijan i Żydów, rozpoczął spotkanie referatem zatytułowanym *A wy za kogo Mnie uważacie? (Mk 8,29) — odpowiedź żydowska*. Wygłosił pogląd, że zmianom w nastawieniu chrześcijan i Kościoła wobec Żydów i judaizmu powinny towarzyszyć przemiany w nastawieniu Żydów wobec Jezusa i chrześcijaństwa. Rabin Sherwin z mocą postawił pytanie: „Czy chrześcijaństwo, jako religia-córka judaizmu, posłuchało religijnego przykazania, aby czcić rodziców? Czy judaizm, jako religia-matka, miłował własną córkę?” Istotną nowość jego opinii polega na tym, że w obrębie żydowskich rozważań teologicznych przyznaje się miejsce Jezusowi, co powinno się przyczynić do zakończenia potencjalnej ekskomuniki Jezusa z żydowskiej wspólnoty wiary. Takie widzenie przyznaje Jezusowi rolę nie tylko w teologii żydowskiej, lecz i rolę mesjańską. Jak chrześcijaństwo upatruje w judaizmie *praeparatio evangelica*, judaizm mógłby uznać w chrześcijaństwie *praeparatio messianica*. Wystąpienie rabina Sherwina wywołało żywą dyskusję, zwłaszcza ze strony żydowskich uczestników sympozjum. Jego tekst, poprzedzony interesującym wywiadem zatytułowanym *Dialog to wysiłek tłumaczenia symboli*, został wydrukowany wkrótce po zakończeniu spotkania na łamach miesięcznika „Więź” (7/1992).

Profesor Peter J. T o m s o n (Amsterdam), wydawca serii „Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Testamentum” (zob. „Collectanea Theologica” 62/1992/4, s. 130—172), przedstawił referat *Tradycje Jezusowe a chrystologia u Pawła Apostoła*. Prelegent streścił dylematy krytyki historycznej odnośnie do Pawłowej teologii, a zwłaszcza chrystologii. Wykazał bezzasadność opinii, jakoby Paweł odrzucał judaizm i lekceważył żydowskie tradycje Jezusa. Apostoł je znał i wykorzystywał, a więc jest nieporozumieniem przedstawianie go wyłącznie poprzez pryzmat hellenizmu. Również praktyczne wskazania Pawła opierają się na żydowskich zwyczajach, poglądach i prawach, co jest o tyle wymowne, że świat, w którym się Apostoł obracał, był przeniknięty pierwiastkami myślenia i postępowania na sposób pogański. Pawłowe podkreślanie wywyższonego Jezusa Chrystusa nie oznacza więc odrzucenia judaizmu ani zerwania z Prawem.

Referat *Żydowskość Jezusa* wygłosił ks. dr Waldemar Ch r o s t o w s k i (ATK). Jezus podzielił Żydów i chrześcijan, ale wyznawcy obydwu religii zgadzali się co jednego: jedni i drudzy nie chcieli publicznie przyznawać, że Jezus był Żydem. Odcinanie się od żydowskości Jezusa, której obie strony nie chciały, pogłębiało istniejące podziały. Skutki ignorowania albo zaprzeczania żydowskości były opłakane. Pytanie, kim jest Jezus dla chrześcijan, dobrze ilustruje to, kim nie jest On dla Żydów. Wzgląd na podstawowe elementy chrześcijańskiego obrazu Jezusa pozwala zobaczyć, jak siostrzane religie się rozeszły oraz rozpoznać to, co dla każdej jest specyficzne. Refleksja nad żydowskością Jezusa musi uwzględnić dwie kwestie, a mianowicie Jego samoświadomość oraz miejsce Jezusa we współczesnym Mu judaizmie. Konkluzję rozważań stanowi teza, że żydowska i chrześcijańska refleksja wokół Jezusa są sobie nawzajem potrzebne. Takie rozstrzygnięcie stało się przedmiotem polemiki, która znalazła wyraz w niniejszym zeszycie jako dwugłos współpracujących Polskiej Rady Chrześcijan i Żydów — Stanisława Krajewskiego i ks. Waldemara Chrostowskiego.

Dwa z trzech wygłoszonych komunikatów dotyczyły książki Szaloma Asza *Mąż z Nazaretu*. Jej lektura stanowiła impuls do pomysłu tematyki sympozjum (zob. s. 93—94). W monumentalnym dziele ujawnia się niezwykła fascynacja osobą Jezusa ze strony żydowskiego powieściopisarza Sz. Asza (1880—1957). Tłumacz książki, prof. Michał F r i e d m a n (Żydowski Instytut Historyczny, Warszawa) wygłosił komunikat „*Mąż z Nazaretu*” Szalona Asza zaś ks. doc. Stanisław P i s a r e k (Katowice) zajął się książką z pozycji czytelnika katolickiego. Z kolei dr Michał W o j c i e c h o w s k i (ATK) poruszył temat *Nowotestamentowe teksty o Żydach w polskich przekładach biblijnych*, podając pod rozwagę wybrane fragmenty 11 przekładów NT na język polski.

W pierwszym dniu sympozjum odbyła się promocja książki *Żydzi i chrześcijanie w dialogu*, zawierającej materiały pierwszego w Polsce katolicko-żydowskiego kolokwium teologicznego, które w kwietniu 1988 r. miało miejsce w Krakowie i Tyńcu. Książka stanowi trzeci tom serii wydawniczej „Kościół a Żydzi i judaizm”. Na zakończenie spotkania bp S. Gądecki przedłożył sprawozdanie z 14. posiedzenia Międzynarodowego Katolicko-Żydowskiego Komitetu Łączności (ICJLC), w którym uczestniczył w dniach 4—7 maja w Baltimore (USA).

W warszawskim sympozjum wzięło udział ponad 140 osób z całego kraju.

ks. Waldemar CHROSTOWSKI